Trä blir en del av rummets *akustik*

Äkta trä, genomtänkta detaljer och en ovanlig vilja att gå utanför standardformatet. Höganäs Akustikpaneler har gjort den ljuddämpande ytan till en arkitektonisk möjlighet, där material, kulör och proportioner får anpassas efter platsen.

Det finns rum som känns behagliga innan man riktigt kan sätta fingret på varför. Ljudet är mjukare, rösterna får plats utan att konkurrera med varandra, hårda ytor finns kvar, men deras skarpa återkastning har försvunnit. Och mitt i allt detta finns träet som är varmt, taktilt och lika mycket en del av arkitekturen som väggar, golv och snickerier. Det är i den skärningspunkten mellan funktion och gestaltning som företaget har hittat sin nisch.

Företaget utvecklar akustikpaneler för skolor, kontor, restauranger, äldreboenden och andra offentliga miljöer, men också för privata interiörer där kraven på material och uttryck är höga. Ek, ask, valnöt och furu hör till träslagen, men det verkligt intressanta finns i möjligheten att lämna det förutbestämda. Många kunder söker en akustiklösning som inte bara fungerar utan också tillför något visuellt. Därför kan panelerna anpassas med olika bredder och tjocklekar på ribborna, som i sin tur kan få olika kulörer och ytbehandlingar. En NCS-kod från en arkitekt kan bli utgångspunkten för en specifik färg. En lasyr kan låta träets ådring framträda, medan en klarlack eller täckande kulör ger ett helt annat uttryck.

Det är med andra ord inte bara en produkt som levereras, det är en yta som ska hitta sin plats i ett redan definierat arkitektoniskt sammanhang.

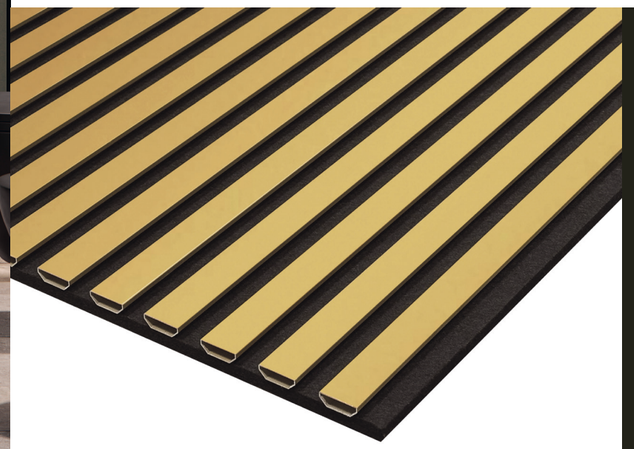
Från trägolv till akustik

Bakom verksamheten står Henrik Sjöström, vars relation till trä sträcker sig långt tillbaka. Efter studier i Kristianstad började han på Tarkett, där arbetet bland annat omfattade tillbehör till trägolv – lim, underlagsmaterial, verktyg och lister. Därefter följde många år som en av ägarna till Höganäs Träprofiler. Det gav en kunskap om materialet som inte låter sig ersättas av en produktkatalog. Men också något annat: en djup förståelse för byggvaruhandeln och för de många led som en produkt måste passera innan den blir en del av ett färdigt projekt.

När Höganäs Akustikpaneler startade var ambitionen från början mer traditionell. Ett standardsortiment av fanerade akustikpaneler skulle utgöra grunden. Sedan började beställningarna förändras. Mått som inte fanns i sortimentet, andra träslag, specifika kulörer, särskilda ytbehandlingar, projekt där panelen behövde förhålla sig till andra material och arkitektoniska detaljer.

– Det har blivit mer och mer special och mindre standard, berättar Henrik.

Det som först var en efterfrågan på avvikelser från sortimentet har därmed blivit en central del av företagets identitet.

> *Vill man ha det äkta genuina, då är det den typen av panel som jag tillverkar.*

Äkta material, exakt uttryck

Det finns en särskild kvalitet i material som inte försöker föreställa något annat. Deras trälameller är tillverkade av 100 procent trä och det är en detalj som har betydelse långt bortom själva materialspecifikationen. Träets naturliga variation, ådring och taktila egenskaper blir en del av upplevelsen och ger panelen en mer genuin närvaro i interiören. Henrik beskriver skillnaden ungefär som mellan ett enklare laminatgolv och ett riktigt trägolv.
– Vill man ha det äkta genuina, då är det den typen av panel som jag tillverkar.

Samtidigt är materialvalet bara början. Det arkitektoniska uttrycket formas i samspelet mellan ribbornas dimensioner, avstånd, kulör och ytbehandling. Små förändringar kan ge stora skillnader i hur en hel vägg uppfattas.

För ett projekt kan det handla om smala, tätt placerade ribbor i en dämpad naturton. För ett annat om kraftigare profiler i en kulör som plockas upp från interiörens övriga material. Det är den typen av precision som gör att akustikpanelen kan röra sig från att vara en teknisk lösning till att bli en integrerad del av arkitekturen.

En yta med två uppgifter

Akustik är en osynlig kvalitet tills den inte fungerar. I skolor, restauranger, kontor och andra miljöer där många människor rör sig samtidigt kan ljud från samtal, steg och aktiviteter studsa mellan hårda ytor. Resultatet blir ett rum där allt låter samtidigt. Akustikpanelen arbetar mot just detta. Bakom träets ribbor finns en ljuddämpande matta, medan konstruktionen fångar upp delar av ljudet som annars skulle fortsätta att reflekteras ut i rummet. Men den tekniska funktionen är bara halva berättelsen.
– Jag skulle nog vilja säga att det avgörande är det estetiska, säger Henrik.

Det är en intressant utgångspunkt, för även om panelen måste göra sitt jobb akustiskt är det den visuella och taktila upplevelsen som möter människan först. Därför går design och funktion hand i hand. Produkterna är både miljö-och funktionsklassade, något som blir särskilt betydelsefullt i offentliga projekt där materialvalen behöver möta flera olika krav samtidigt.

Detaljerna måste klara verkligheten

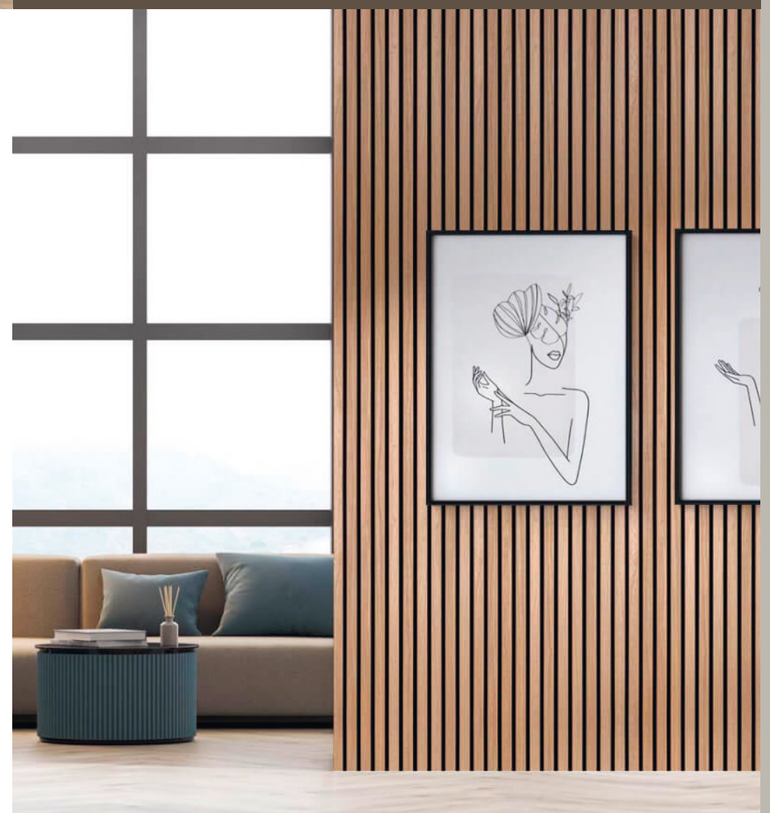
I offentliga miljöer räcker det inte att en produkt är vacker. Brandskydd har därför blivit en avgörande del av företagets arbete. Panelerna kan levereras i brandskyddsklassade utföranden och företaget arbetar även med byggvarubedömning, där frågor som material, emissioner, förpackning och återvinning ingår i dokumentationen. För arkitekten innebär det en annan typ av frihet. Materialvalet behöver inte ställas mot de tekniska kraven där ambitionen är att de ska kunna existera sida vid sida.

Det gäller också när miljön ställer krav på fukttålighet. Förutom ribbor i trä erbjuds aluminiumribbor i olika dekorer. Aluminiumet är pulverlackerat, vilket gör ribborna fukttåliga och lämpade för miljöer där luftfuktighet och vatten ställer högre krav på materialen. Det öppnar för användning i exempelvis badrum, spa, simhallar och uterum. Samtidigt behåller lösningen den visuella rytm som förknippas med ribbade akustikpaneler. Det tekniska behovet behöver alltså inte innebära att det arkitektoniska uttrycket försvinner.

Akustiken flyttar in i arkitekturen

Det har skett en tydlig förändring i synen på ljudmiljö. Henrik jämför med äldre sporthallar och andra stora lokaler där hårda ytor kunde skapa ett kraftigt eko och göra samtal svåra att uppfatta. I dagens skolor, kontor, äldreboenden och andra offentliga miljöer planeras akustiken i större utsträckning redan från början. Ljudmiljön har blivit en del av byggprocessen och därmed också en del av arkitektens materialpalett.

Det förändrar rollen för akustikpanelen. Den ska inte längre bara gömmas undan eller monteras där det råkar finnas plats. Den kan få vara synlig, den kan forma en vägg, skapa rytm, ge värme åt en annars hård interiör och samtidigt bidra till rummets ljudmässiga komfort. Här blir möjligheten till kundanpassning särskilt betydelsefull. En byggbeskrivning kan ange panelens höjd och bredd, träslag, ribbens dimension, färg och ytbehandling. Panelen kan då anpassas efter rummets arkitektur och de material som redan finns på plats.
– Vi försöker alltid lösa det, säger Henrik.

Arkitekten som börjar före byggaren

Det är också där Henrik ser nästa kapitel för företaget. Under åren inom byggvaruhandeln har han byggt upp ett omfattande kontaktnät. Men erfarenheten har samtidigt visat honom var i processen de verkligt avgörande produktvalen görs. Tidigare än man kan tro. När en produkt redan finns med i arkitektens byggbeskrivning förändras dess väg genom projektet. Den kommer in tidigt, när material, proportioner och tekniska lösningar fortfarande formas.
– Det är där allting börjar, säger Henrik om arkiteknernas betydelse.

Höganäs Akustikpaneler har redan blivit föreskrivet i vissa projekt och ambitionen är att nå fler arkitektkontor, inte med ett större lager av färdiga standardprodukter, utan med möjligheten att skapa något som faktiskt hör hemma i det specifika projektet. I stället för att fråga vilken panel som passar rummet vänder man på perspektivet: hur ska panelen utformas för att passa rummet?
Det är en hållning som ligger nära dagens mer medvetna arkitektur, där materialens ursprung, tekniska egenskaper och visuella kvaliteter behöver tala samma språk.

Det lilla företagets fördel

Det finns också en medvetenhet kring storlek. Henrik beskriver inte tillväxt som ett självändamål. Det viktiga är att behålla närheten till projekten, kunderna och besluten, den flexibilitet som gör det möjligt att säga ja när en förfrågan faller utanför det förväntade. Det är en arbetsmodell som ligger nära själva materialet. Trä är aldrig helt identiskt från en bit till en annan. Det är just variationen som ger det liv. På samma sätt bygger företaget sin verksamhet på att inte alla projekt behöver bli likadana.

I slutändan handlar det om en enkel men långt ifrån självklar idé: att tekniken inte behöver synas för att vara viktig – och att det funktionella inte behöver kompromissa med det vackra. När panelerna väl sitter på plats återstår bara det som arkitektur alltid ytterst handlar om: hur ett rum känns att vistas i. För Henrik finns det en särskild tillfredsställelse i att se lösningen färdig.

”Man känner alltid en stolthet när ens produkter sitter uppe någonstans.”